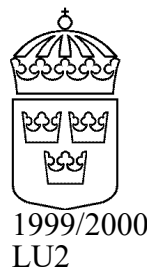


Lagutskottets betänkande

1999/2000:LU2

Ny bokföringslag m.m.



Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 1998/99:130 Ny bokföringslag m.m. jämte tre motioner som väckts med anledning av propositionen och två motioner från den allmänna motionstiden år 1999.

I propositionen lägger regeringen fram ett förslag till ny bokföringslag. I lagen samlas bestämmelserna om vem som är bokföringsskyldig, om räkenskapsår, löpande bokföring och arkivering. När det gäller den offentliga redovisningen föreslås att tillämpningsområdet för årsredovisningslagen (1995:1554) utsträcks så att lagen kommer att omfatta samtliga företag som är skyldiga att avsluta den löpande bokföringen med en årsredovisning. Bestämmelserna om finansiella företags offentliga redovisning skall dock finnas kvar i de särskilda årsredovisningslagarna för kreditinstitut och värdepappersbolag respektive försäkringsföretag. I propositionen föreslås också en ny lag om revision.

Den nya lagstiftningen är avsedd att träda i kraft den 1 januari 2000. Viss övergångstid föreslås för bl.a. de grupper som blir bokföringsskyldiga enligt den nya bokföringslagen.

Företrädare för den ekonomiska föreningen Gemenskapen för Elektroniska Affärer (GEA) har inför utskottet framför synpunkter i ärendet. Vidare har inkommit skrivelser från Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund och Lantbrukarnas Riksförbund. Därutöver har en utfrågning ägt rum med företrädare för Justitiedepartementet.

Utskottet förordar en ändring i regeringens förslag till bokföringslag såvitt avser vilka företag som är årsredovisningskyldiga. Vidare förordar utskottet vissa ändringar i förslagen till övergångsregler till bokföringslagen och till ändringarna i årsredovisningslagen samt av lagtekniska skäl bl.a. ändrad ikraftträdandedag såvitt avser de föreslagna följdändringarna i kommunal-skattelagen (1928:370), lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt, lagen (1990:663) om ersättningsfonder och lagen (1993:1538) om periodiseringsfonder (lagförslagen 5, 6, 21 och 25). På eget initiativ lägger utskottet också fram ett förslag till följdändring i stiftelselagen (1994:1220) och lagen om periodiseringsfonder.

I övrigt tillstyrker utskottet bifall till lagförslagen och avstyrker bifall till motionerna.

1999/2000:LU2

Till betänkandet har fogats sex reservationer.

Propositionen

I proposition 1998/99:130 föreslår regeringen (Justitiedepartementet) att riksdagen antar de i propositionen framlagda förslagen till

1. bokföringslag,
2. revisionslag,
3. lag om ändring i föräldrabalken,
4. lag om ändring i brottsbalken,
5. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),
6. lag om ändring i lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt,
7. lag om ändring i lagen (1955:257) om inventering av varulager för inkomsttaxeringen,
8. lag om ändring i lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m.,
9. lag om ändring i lagen (1972:262) om understödsföreningar,
10. lag om ändring i lagen (1975:417) om sambruksföreningar,
11. lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385),
12. lag om ändring i lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag,
13. lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713),
14. lag om ändring i lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter,
15. lag om ändring i lagen (1984:409) om skatt på gödselmedel,
16. lag om ändring i sparbankslagen (1987:619),
17. lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar,
18. lag om ändring i konkurslagen (1987:672),
19. lag om ändring i taxeringslagen (1990:324),
20. lag om ändring i lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter,
21. lag om ändring i lagen (1990:663) om ersättningsfonder,
22. lag om ändring i bostadsrättslagen (1991:614),
23. lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.,
24. lag om ändring i lagen (1992:1300) om krigsmateriel,
25. lag om ändring i lagen (1993:1538) om periodiseringsfonder,
26. lag om ändring i mervärdesskattelagen (1994:200),
27. lag om ändring i lagen (1994:466) om särskilda tvångsåtgärder i beskattningsförfarandet,
28. lag om ändring i lagen (1994:566) om lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst,
29. lag om ändring i stiftelselagen (1994:1220),
30. lag om ändring i lagen (1994:1563) om tobaksskatt,
31. lag om ändring i lagen (1994:1564) om alkoholskatt,
32. lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi,

33. lag om ändring i lagen (1994:1927) om europeiska ekonomiska intressegropperingar,

34. lag om ändring i lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag,

35. lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554),

36. lag om ändring i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag,

37. lag om ändring i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag,

38. lag om ändring i lagen (1999:000) om ändring i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag,

39. lag om ändring i lagen (1995:1570) om medlemsbanker,

40. lag om ändring i lagen (1995:1623) om skattereduktion för riskkapitalinvesteringar,

41. lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor,

42. lag om ändring i skattebetalningslagen (1997:483),

43. lag om ändring i lagen (1998:514) om särskild skattekontroll av torg- och marknadshandel m.m.

Lagförslag 40 har överlämnats till skatteutskottet för behandling i samband med proposition 1999/2000:2 (bet. 1999/2000:SkU2). Övriga lagförslag har intagits som bilaga 1 till betänkandet.

Motionerna

Motioner väckta med anledning av propositionen

1999/2000:L4 av Rolf Åbjörnsson och Kjell Eldensjö (kd) vari yrkas att riksdagen avslår proposition 1998/99:130 och begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag till ny bokföringslag så att risken för ekonomiska brott minimeras.

1999/2000:L5 av Stig Rindborg m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen antar förslaget till ny bokföringslag m.m. med den ändringen angående arkiverings- tid, bokföring på i utlandet belägen dator samt mottagen handling som verifikation i enlighet med vad som anförts i motionen.

1999/2000:L6 av Ulf Nilsson m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen godkänner vad i motionen anförts om den gräns för omsättningen vid vilken en företagare får tillämpa kontantmetoden i bokföringen,

2. att riksdagen godkänner vad i motionen anförts om att arkiveringsreglerna inte skall utgöra ett hinder för företagen att utnyttja ny teknik i bokföringen,

3. att riksdagen beslutar vad i motionen anförts om att arkiveringstiden av räkenskapsmaterial skall sättas till sex år,

4. att riksdagen godkänner vad i motionen anförts om att vid dispensgivning i fråga om möjlighet att förvara räkenskapsinformationen utomlands hänsyn skall tas även till vilka möjligheter detta ger för svenska redovis-

Motioner väckta under den allmänna motionstiden 1999

1999/2000:L205 av Kenneth Lantz (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om god redovisningssed i mindre och medelstora företag,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att se över gränsdragningen mellan stora och små företag,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om översyn av krav på redovisning i olika företags storleksklasser.

1999/2000:N273 av Per Westerberg m.fl. (m, kd, fp) vari yrkas

19. att riksdagen hos regeringen begär förslag till nya, EU-anpassade regler för resultaträkningens utformning i enlighet med vad som anförts i motionen.

Utskottet

Inledning

I dag är reglerna om redovisning spridda på flera olika lagar. Uppdelningen beror dels på att olika delar av redovisningen (icke offentlig respektive offentlig redovisning) behandlas i olika lagar, dels på att olika verksamhetsformers redovisning regleras på skilda ställen i lagstiftningen.

De centrala lagreglerna avseende företagens icke-offentliga redovisning finns i bokföringslagen (1976:125). Lagen innehåller bestämmelser om löpande bokföring, upprättande av årsbokslut och arkivering av räkenskapsmaterial. Den skall tillämpas av i stort sett alla bokföringsskyldiga, oavsett verksamhetens form eller art. Huruvida en stiftelse är bokföringsskyldig regleras i stiftelselagen (1994:1220) eller lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m. (tryggandelagen). Om stiftelsen är bokföringsskyldig, är den emellertid skyldig att följa bestämmelserna i bokföringslagen.

Bokföringslagens regler om årsbokslut är varken uttömmande eller generella. Sålunda finns både i lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag och i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar vissa särregler om årsbokslut. Vidare gäller att de företag som omfattas av årsredovisningslagen (1995:1554), lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag eller lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag i stället skall tillämpa vissa av den lagens regler vid årsbokslutets upprättande. Jordbrukare är över huvud taget inte skyldiga att följa bokföringslagens regler. De omfattas i stället av jordbruksbokföringslagen (1979:141).

Bokföringslagen har karaktär av ramlag, dvs. bestämmelserna fylls ut genom kompletterande föreskrifter i andra lagar och, på vissa områden, av myndighetsföreskrifter. Lagens regler kompletteras också av sådan praxis som innefattas i begreppet god redovisningssed. God redovisningssed kan beskrivas som normer som grundas på – utöver lag och föreskrifter – redo-

visningspraxis och rekommendationer och uttalanden från främst Bokföringsnämnden, Finansinspektionen och Redovisningsrådet. Bokföringslagen innehåller inga bestämmelser om årsredovisning eller koncernredovisning.

Årsredovisningen är ett företags reviderade och offentliga bokslut och består av balansräkning, resultaträkning, noter, förvaltningsberättelse samt, i vissa fall, finansieringsanalys. Den skall offentliggöras genom ingivande till Patent- och registreringsverket eller – när det gäller banker och försäkringsbolag – till Finansinspektionen. För aktiebolagens och vissa handelsbolags del finns gällande regler om den offentliga redovisningen i årsredovisningslagen. Andra handelsbolag än de som omfattas av årsredovisningslagen omfattas av 1980 års årsredovisningslag. I den mån enskild näringsidkare eller ideella föreningar är skyldiga att upprätta en offentlig redovisning, skall detta också göras enligt 1980 års årsredovisningslag. För ekonomiska föreningar finns regler om den offentliga redovisningen i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar och för stiftelser finns motsvarande regler i 3 kap. stiftelselagen och i tryggandelagen. Banker, andra kreditinstitut och värdepappersbolag skall upprätta sin offentliga redovisning enligt de särskilda årsredovisningslagarna för dessa företag.

Även de lagar som reglerar den offentliga redovisningen har karaktär av ramlagar.

År 1991 tillkallade regeringen en kommitté med uppgift att göra en allmän översyn av redovisningslagstiftningen (dir. 1991:71). Huvuduppgiften för kommittén, som antog namnet Redovisningskommittén, var att överväga vilka lagändringar och andra åtgärder som var påkallade för att anpassa lagstiftningen till utvecklingen på redovisningsområdet. Arbetet skulle avse såväl frågor om företagets löpande bokföring som frågor om upprättande av årsbokslut, årsredovisning och koncernredovisning. I kommitténs uppdrag ingick vidare att behandla en rad övergripande frågor på redovisningsområdet, såsom lagstiftningens struktur, kompletterande normgivning och sambandet mellan redovisning och beskattning. Kommitténs uppdrag utvidgades sedermera genom tilläggsdirektiv (dir. 1992:19, 1993:6, 1995:121 och 1996:4).

På grundval av Redovisningskommitténs första betänkande (SOU 1994:17) Års- och koncernredovisning enligt EG-direktiv genomfördes hösten 1995 de ändringar i redovisningslagstiftningen för aktiebolag, vissa handelsbolag, kreditinstitut, värdepappersbolag och försäkringsföretag som betingades av EG:s bolagsrättsliga och redovisningsrättsliga direktiv (prop. 1995/96:10, bet. LU4, rskr. 91).

I Redovisningskommitténs slutbetänkande (SOU 1996:157) Översyn av redovisningslagstiftningen behandlades bl.a. frågan om miljöredovisning. I den delen har lagstiftning redan kommit till stånd (prop. 1996/97:167, bet. 1997/98:JoU8, rskr. 1997/98:56).

Den nu aktuella propositionen tar – med bortseende från vissa skatterättsliga frågor – upp de spörsmål som i övrigt behandlades i kommitténs slutbetänkande.

Till grund för förslagen i förevarande proposition ligger också *dels* en inom Justitiedepartementet upprättad promemoria med ett utkast till lagrådsremiss innehållande förslag till ny bokföringslag, *dels* ett i lagstiftningsären-

det upprättat kompletterande förslag till ändringar i stiftelselagen och *dels* den inom Justitiedepartementet upprättade promemorian Förkortad resultaträkning enligt 3 kap. 7 § årsredovisningslagen (1995:1554).

Redovisningskommitténs slutbetänkande och de båda promemoriorna har varit föremål för remissbehandling, och det kompletterande förslaget rörande stiftelselagen har behandlats vid ett möte våren 1999 med företrädare för Justitiedepartementet samt berörda myndigheter och organisationer.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att bestämmelserna om vem som är bokföringsskyldig, om räkenskapsår, löpande bokföring och arkivering samlas i en ny bokföringslag. Årsredovisningslagens tillämpningsområde utsträcks så att lagen kommer att omfatta samtliga företag som är skyldiga att avsluta den löpande bokföringen med en årsredovisning. Bestämmelserna om finansiella företags offentliga redovisning skall dock även fortsättningsvis finnas i de särskilda årsredovisningslagarna för kreditinstitut och värdepappersbolag respektive försäkringsföretag.

Liksom hittills skall utvecklingen av god redovisningssed ske genom kompletterande normgivning. Staten skall genom Bokföringsnämnden bära huvudansvaret för denna. Nämnden skall i första hand anförtro utvecklandet av god redovisningssed avseende den offentliga redovisningen till Redovisningsrådet. Bokföringsnämnden skall ensam ha ansvaret för utvecklandet av god redovisningssed i frågor om löpande bokföring och arkivering.

Kretsen bokföringsskyldiga utvidgas enligt förslaget till i princip alla juridiska personer oavsett om de bedriver näringsverksamhet eller inte. Undantag görs för sådana ideella föreningar, samfällighetsföreningar, registrerade trossamfund och stiftelser som har endast begränsade tillgångar. En juridisk persons bokföringsskyldighet skall omfatta all verksamhet som bedrivs av den juridiska personen. Fysiska personer och dödsbon skall vara bokföringsskyldiga endast om de bedriver näringsverksamhet och i så fall enbart för näringsverksamheten. Jordbrukare skall vara bokföringsskyldiga enligt den nya bokföringslagen.

När den bokföringsskyldige har tagit emot en uppgift om en affärshändelse, skall denna enligt förslaget användas som verifikation. Verifikationen skall förvaras i det skick den hade när den bokföringsskyldige fick den. Det föreslås vidare att bokföringsskyldiga vars nettoomsättning inte överstiger tjugo prisbasbelopp och som inte är skyldiga att upprätta årsbokslut eller årsredovisning skall kunna dröja med att bokföra vissa affärshändelser tills betalning sker (den s.k. kontantmetoden). Också andra bokföringsskyldiga skall kunna tillämpa kontantmetoden, om det förekommer endast ett mindre antal fakturor och andra handlingar och om fordringarna och skulderna enligt dessa inte uppgår till avsevärda belopp.

Kravet på att varannan länk i bokföringskedjan skall vara i vanlig läsbar form (den s.k. varannanlänksprincipen) föreslås borttaget. Varje länk i bokföringen skall således kunna föreligga i maskinläsbar form. Dokument, mikroskrift och maskinläsbart medium med räkenskapsinformation som den bokföringsskyldige har tagit emot från någon annan skall som huvudregel

bevaras i det skick materialet hade när det kom den bokföringsskyldige till handa, oavsett om informationen kommit i form av dokument, mikroskrift eller på elektronisk väg (maskinläsbart medium). Informationsbärare som den bokföringsskyldige själv har upprättat skall bevaras i det skick den fick när informationen sammanställdes. Bokföringen skall enligt förslaget i princip bevaras inom landet. Om bokföringen är datoriserad, skall emellertid maskinutrustningen efter särskilt myndighetstillstånd få placeras utomlands under förutsättning att den bokföringsskyldige har terminalåtkomst till bokföringssystemet och kan ta fram räkenskapsinformationen i vanlig läsbar form i Sverige.

Den löpande bokföringen skall enligt förslaget som huvudregel avslutas med en årsredovisning eller ett årsbokslut. Bland andra enskilda näringsidkare och handelsbolag med enbart fysiska personer som delägare skall dock inte behöva avsluta den löpande bokföringen om omsättningen understiger tjugo prisbasbelopp. Kravet på dispens av Patent- och registreringsverket för att företag skall få upprätta s.k. förkortad resultaträkning föreslås borttaget. Mindre koncerner undantas från kravet på upprättande av koncernredovisning.

I propositionen föreslås också en ny lag om revision, tillämplig på alla företag som är skyldiga att avsluta bokföringen med en årsredovisning och som inte omfattas av regler om revision i annan lag.

De nya bestämmelserna skall enligt förslaget träda i kraft den 1 januari 2000. Viss övergångsreglering föreslås för de företag som tidigare inte behövt tillämpa bokföringslagens regler men som blir bokföringsskyldiga enligt den nya lagen.

Allmänna överväganden

Företagens bokföring och annan redovisning fyller ett flertal väsentliga funktioner. Redovisningen har sålunda till syfte att utgöra grundval för framtida ekonomiska beslut, för företaget självt eller för utomstående intressenter. Den kan också utgöra underlag för kontroll och uppföljning av företagets verksamhet och medelsförvaltning. Kontrollfunktionen framträder tydligast beträffande reglerna i bokföringslagen om löpande bokföring och arkivering av räkenskapsmaterial. I ett aktiebolag eller en ekonomisk förening är årsredovisningen och dess granskning också viktig för aktieägarnas respektive medlemmarnas beslut om ansvarsfrihet för styrelsen och den verkställande direktören. Bokföring och annan redovisning kan vidare vara av stor vikt vid utredning av misstankar om ekonomiska oegentligheter, exempelvis skatte- och borgenärsbrott. Redovisningen har också en direkt betydelse för borgenärernas skydd genom möjligheten till vinstutdelning som är kopplad till vilket fritt eget kapital som har redovisats. Slutligen har redovisningen stor betydelse för beskattningen av näringsverksamhet.

I propositionen föreslås en reform av reglerna om bokföring och offentlig redovisning som syftar till en samlad och modern lagstiftning.

Rolf Åbjörnsson och Kjell Eldensjö (båda kd) yrkar i motion L4 att riksdagen skall avslå propositionen och att regeringen skall återkomma med ett nytt förslag till bokföringslag. Enligt motionärernas mening innehåller för-

slaget ett flertal brister som allvarligt kan påverka polis och åklagares möjligheter att utreda ekonomiska brott. I linje med vad Ekobrottsmyndigheten anført under beredningen av lagstiftningsärendet anser motionärerna att lagförslaget i alltför stor utsträckning tillgodoser företagens önskemål om förenklingar och flexibilitet medan det allmännas och andra intressenters behov av insyn och kontroll fått stå tillbaka. Särskilt anmärkningsvärt är, anför motionärerna, att den s.k. varannanlänksprincipen föreslås slopad. Enligt motionärernas mening skulle ett införande av ett krav på elektroniska dokument i bokföringen undanröja många av de brister i säkerhetskänsliga seende som förslaget lider av.

Utskottet vill först erinra om att den nuvarande bokföringslagen varit i kraft i 25 år. Som framgått är regelverket på området i dag splittrat. Den nuvarande bokföringslagen bygger också på en annan tids förhållanden, då bokföringen dominerades av hantering av pappersdokument. Under de decennierna som gått sedan bokföringslagen trädde i kraft har utvecklingen inom informationssamhället i grunden förändrat förutsättningarna för bokföringsarbetet. Numera förekommer det i mindre utsträckning manuell bokföring på papper. Utvecklingen har gått mot bokföringssystem där transaktioner överförs och bearbetas elektroniskt. Bokföringslagen har därför kommit att framstå som alltmer föråldrad. Som framhålls i propositionen har detta inneburit att det i långa stycken är oklart vad som utgör god redovisningssed på IT-området. Till detta kommer att det i dag är svårt att få överblick över regelverket på området.

Enligt utskottets mening är det mot denna bakgrund angeläget att reglerna om bokföring och annan redovisning moderniseras och anpassas till ny IT-teknik och att en större enhetlighet åstadkoms som förbättrar jämförbarheten mellan olika verksamheter och gör det lättare att upprätta koncernredovisning i de fall koncernföretagen har olika juridisk form. Företagen måste också ges ett större mått av frihet att själva välja ändamålsenliga bokföringsrutiner. Det föreliggande behovet av modernisering måste givetvis ske på ett sådant sätt att redovisningslagstiftningen fortfarande kan tillgodose de skyddsintressen som borgenärerna, det allmänna och företagens ägare eller medlemmar har.

I propositionen föreslår regeringen sakliga ändringar i gällande rätt på ett betydande antal enskilda punkter. Utskottet konstaterar – i likhet med Lagrådet – att förslagen varken tagna för sig eller tillsammans medför något brott på utvecklingen av bokförings- och redovisningslagstiftningen. Mycket i denna beror av EG-rätt och omställningen till EG-rätten har gjorts tidigare. För medborgarna viktigast torde vara att åtskilliga juridiska personer som tidigare inte varit bokföringsskyldiga, såsom icke näringsidkande ideella föreningar och trossamfund med betydande tillgångar, samt jordbrukare blir bokföringsskyldiga enligt bokföringslagen. Om sålunda de sakliga ändringarna är begränsade innebär de framlagda lagförslagen betydande framsteg i formellt hänseende. Dels koncentreras det nuvarande disparata beståndet av lagar genom att jordbruksbokföringslagen och 1980 års årsredovisningslag avskaffas, dels bringas bokföringslagen och årsredovisningslagen i ett närmare sammanhang där bokföringslagen blir den övergripande såtillvida att av

den framgår skyldigheten att upprätta och offentliggöra årsredovisning, som är ett sätt att avsluta bokföringen.

Utskottet kan för sin del inte finna annat än att de framlagda lagförslagen i huvudsak tillgodoser det föreliggande lagstiftningsbehovet. Vad som anförs i motion L4 utgör, enligt utskottets mening, inte tillräckliga skäl för riksdagen att begära ett nytt lagförslag.

Vad särskilt gäller sloandet av den s.k. varannanlänksprincipen vill utskottet anföra följande. Enligt den nuvarande bokföringslagen (10 § andra stycket) får verifikationer och grundbokföring inte samtidigt utgöras av maskinläsbar handling. Bestämmelsen benämns vanligen varannanlänksprincipen. Varannanlänksprincipen motiverades vid den nuvarande bokföringslagens tillkomst av kravet på enkel och säker åtkomst till räkenskapsmaterialet (prop. 1973:57 s. 232). Från säkerhetssynpunkt ansågs pappersbaserade handlingar vara att föredra framför maskinläsbara sådana. Bestämmelsen skulle därför säkerställa läsbar åtkomst till bokföringsuppgifterna i minst ett steg i verifieringskedjan.

Redovisningskommittén har i sitt slutbetänkande (SOU 1996:157) övervägt om det – som förutsättning för att upphäva varannanlänksprincipen – skulle införas krav på att åtminstone en länk i bokföringen skulle utgöras av elektroniska dokument, dvs. en upptagning vars innehåll och utställare alltid kan verifieras genom ett visst tekniskt förfarande (s. 300). Kommittén anförde att ett system med elektroniska dokument från säkerhetssynpunkt förmodligen är överlägset rutiner som enbart grundas på att det upprättas omfattande systemdokumentation och vidtas åtgärder för att systemet skall arbeta enligt fastställda rutiner. Ett upphävande av varannanlänksprincipen utan några krav på datortekniska kontrollrutiner knutna till handlingar kan vidare, fortsatte kommittén, föra med sig en generell sänkning av räkenskapshandlingarnas värde från kontroll- och bevissynpunkt. Mot detta skall, fortsatte kommittén, emellertid ställas det faktum att sådana datortekniska rutiner som utmärker de elektroniska dokumenten inte vare sig hindrar olovlig manipulation eller garanterar att man i efterhand kan se vilken eller vilka uppgifter som har ändrats och på vilket sätt. Enligt Redovisningskommittén uppfyller inte en användning av elektroniska dokument i sig de krav på informations-säkerhet som bör ställas på företagets bokföring. Ett krav på att någon länk i bokföringen måste utgöras av elektroniska dokument för att varannanlänksprincipen skulle kunna frångås tillförde enligt kommittén inte lagstiftningen något väsentligt nytt sett från säkerhetssynpunkt. Till detta kommer, anfördes vidare, att användningen av elektroniska dokument ännu inte fått sådan omfattning på bokföringsområdet att en modifierad varannanlänksprincip av antytt slag skulle kunna införas utan betydande merkostnader för det stora flertalet bokföringsskyldiga.

Från regeringens sida uttalas i propositionen att det från säkerhetssynpunkt skulle vara av värde om elektroniskt lagrad information alltid uppfyllde kriterierna för ett elektroniskt dokument, men att det för närvarande inte är realistiskt att ställa upp ett sådant krav.

Även utskottet är av den meningen att det vore värdefullt med ett system med elektroniska dokument i bokföringen. Utskottet saknar dock anledning att ifrågasätta regeringens bedömning att detta för närvarande inte är realist-

iskt. Med beaktande av vad som ovan anförts om behovet av ny lagstiftning är det enligt utskottets mening inte tillrådligt att vänta med en angelägen modernisering och teknikanpassning av reglerna. I sammanhanget bör vidare understrykas att förslaget till bokföringslag innehåller ett flertal säkerhetsgarantier för lagring av räkenskapsinformation i elektronisk form, t.ex. kraven att informationen skall vara varaktig och lätt åtkomlig och att den alltid skall kunna tas fram i läsbar form genom omedelbar utskrift.

Sammanfattningsvis anser utskottet att regeringens förslag nu bör läggas till grund för lagstiftning, men vill samtidigt understryka betydelsen av att utvecklingen i fråga om möjligheterna till datortekniska kontrollrutiner i bokföringen noga följs. Utskottet utgår från att regeringen har beredskap härför och tar de initiativ till lagändringar och andra åtgärder som efterhand kan befinnas påkallade.

Med hänsyn till det anförda avstyrker utskottet bifall till motion L4 om avslag på propositionen.

Utskottet kommer nedan att – under skilda rubriker – behandla förslagens närmare innebörd i de delar som aktualiserats i de med anledning av propositionen väckta motionerna eller som annars tilldragit sig utskottets uppmärksamhet. I samband härmed behandlas också tre motionsyrkanden från den allmänna motionstiden år 1999 som gäller redovisning. Nu först behandlas emellertid ett motionsyrkande som väckts under den allmänna motionstiden år 1999 och som gäller den kompletterande normgivningen på redovisningsområdet.

Som tidigare redovisats innebär regeringens förslag att redovisningsreglerna fortfarande skall ha ramlagskaraktär. Liksom hittills skall utvecklingen av god redovisningssed ske genom kompletterande normgivning. Staten skall genom Bokföringsnämnden bära huvudansvaret för denna. Nämnden skall i första hand anförtro utvecklandet av god redovisningssed avseende den offentliga redovisningen till Redovisningsrådet. Bokföringsnämnden skall ensam ha ansvaret för utvecklandet av god redovisningssed i frågor om löpande bokföring och arkivering.

I motion L205 av Kenneth Lantz (kd) anføres att det behövs nya rekommendationer från normgivningsorganen om god redovisningssed i syfte att underlätta för små och medelstora företag. I motionen yrkas ett tillkännagivande med denna innebörd (yrkande 1).

Utskottet erinrar om att regeringen i propositionen gjort bedömningen att det finns anledning för Bokföringsnämnden att i framtiden särskilt bevaka redovisningsfrågor som aktualiseras i mindre och medelstora företag. Mot denna bakgrund kan utskottet inte finna skäl för riksdagen att vidta några åtgärder med anledning av motionen. Utskottet avstyrker därför bifall till motion L205 yrkande 1.

Löpande bokföring

Utgångspunkten i den nuvarande bokföringslagen är att affärshändelser skall bokföras så snart det kan ske. Så kallad kontantredovisning skall som huvudregel inte förekomma. Om endast ett mindre antal fakturor o.d. förekommer i rörelsen och fordringarna eller skulderna enligt verifikationerna inte uppgår

till avsevärda belopp, får emellertid bokföringen dröja tills betalning sker, under förutsättning att det är förenligt med god redovisningssed. Vid räkenskapsårets utgång skall dock samtliga då obetalda fordringar och skulder bokföras. Regeln brukar kallas för *kontantmetoden*.

Enligt regeringens mening bör det även i fortsättningen finnas ett visst utrymme för det förenklade slag av bokföring som kontantmetoden utgör. I propositionen föreslås att företag vars nettoomsättning normalt inte överstiger 20 prisbasbelopp (för närvarande 728 000 kr) och som inte är skyldiga att upprätta årsbokslut eller årsredovisning får tillämpa metoden, om det är förenligt med god redovisningssed. Regeln blir tillämplig på bl.a. enskilda näringsidkare, handelsbolag med endast fysiska personer som delägare och ideella föreningar med en årlig omsättning understigande 20 prisbasbelopp. Liksom i nuvarande lagstiftning bör metoden dessutom få användas av andra företag under förutsättning att antalet fakturor eller andra handlingar i verksamheten är litet och fordringarna och skulderna enligt dessa inte uppgår till avsevärda belopp.

I motion L6 anser Ulf Nilsson m.fl. (fp) att man i syfte att förenkla för småföretagen bör sätta den gräns för omsättningen under vilken kontantmetoden får tillämpas högre än vad regeringen föreslagit. En lämplig gräns är, enligt motionärernas mening, en miljon kronor (yrkande 1).

Enligt utskottets mening finns skäl som talar både för den nuvarande nivån och för en viss höjning av beloppsgränsen. Utskottet vill erinra om att den år 1996 tillkallade Förenklingsutredningen har ett allmänt uppdrag att se över regelsystemet för enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag i syfte att finna möjligheter till förenklningar (dir. 1996:78, 1998:4). I delbetänkandet (SOU 1999:28) Kontantmetod för småföretagare har utredningen lämnat förslag till hur en kontantmetod för mindre tjänsteföretag skulle kunna utformas, i första hand som underlag för beskattningen. En grundläggande utgångspunkt för förslaget är att näringsidkarens redovisning enligt skattelagstiftningen och redovisningslagstiftningen i möjligaste mån bör stämma överens.

I likhet med regeringen gör utskottet bedömningen att den fortsatta beredningen av Förenklingsutredningens delbetänkande kommer att ge ett bättre underlag för ett ställningstagande till frågan om hur en regel om kontantmetod för mindre företag slutligen bör utformas. Enligt utskottets mening synes det lämpligast att frågan om vilken beloppsgräns som skall gälla för rätten att tillämpa kontantmetoden avgörs i det lagstiftningsärendet. Utskottet delar sålunda regeringens uppfattning att i avvaktan på ett slutligt ställningstagande till Förenklingsutredningens förslag bör de nuvarande reglerna fortsätta att gälla.

Med det anförda avstyrker utskottet motion L6 yrkande 1.

I förslaget till ny bokföringslag uppställs ett krav på att det för varje affärshändelse skall finnas en *verifikation*. Om den bokföringsskyldige har tagit emot en uppgift om affärshändelsen, skall denna användas som verifikation. Med uttrycket ”mottagen uppgift” avses också uppgifter som har tagits emot på elektronisk väg. Verifikationen skall bevaras i det skick den hade när den kom den bokföringsskyldige till handa.

I motion L5 anför Stig Rindborg m.fl. (m) att regeringens förslag motverkar möjligheterna till elektronisk bokföring. Genom att tillåta att handlingar i stället för att förvaras i sin originalform får bevaras genom inskanning eller liknande förfaringssätt blir det möjligt att med modern teknik åstadkomma ökad sökbarhet och systematisering. Enligt motionärerna bör regleringen utformas så att det klargörs att det är behovet av bevis som skall styra valet av verifikation (delvis).

Utskottet vill för sin del understryka betydelsen av verifikationer för att identifiera och dokumentera affärshändelserna i verksamheten. Enligt utskottets mening är de syften som bär upp de nuvarande reglerna om verifikationer fortfarande gällande. Det finns således alltså behov av att sammanställa och bevara uppgifter som kan identifiera och dokumentera affärshändelserna i verksamheten.

IT-utvecklingen har medfört att affärshändelser i allt större utsträckning kan tillkännages och dokumenteras elektroniskt. Som en följd härav har, som anføres i propositionen, de traditionella möjligheterna till kontroll av att bokföringen inte har manipulerats försvagats. Ibland kan verifikationer som framställs av den bokföringsskyldige själv i vissa fall ha lika gott informations- och bevisvärde som de uppgifter som har kommit utifrån. Det kan därför, enligt utskottets mening, övervägas att överlämna till den bokföringsskyldige att själv välja vad som skall utgöra verifikation utifrån en bedömning av vad som utgör det bästa beviset för affärshändelsen.

Utskottet är emellertid inte berett att förorda en sådan ordning. Som framhållits från bl.a. åklagarhåll kan nämligen bestämmelser som helt överlämnar till den bokföringsskyldige att avgöra vilken handling som skall användas till verifikation leda till missbruk. De kontroll- och bevisintressen som bär upp bokföringslagstiftningen tillgodoses därför, enligt utskottets mening, bäst genom den ordningen att mottagen uppgift skall användas som verifikation när det förekommer en sådan. Det kan tilläggas att det även för företagen själva torde vara mest naturligt att använda en utifrån mottagen uppgift som verifikation när det förekommer en sådan, vilket hänger samman med reglerna i mervärdesskattelagen (1994:200) om skyldighet att utfärda faktura eller liknande handling som underlag för redovisningen av säljarens och köparens mervärdesskatt.

Det anförda innebär att utskottet tillstyrker regeringens förslag till lydelse av 5 kap. 6 § bokföringslagen och avstyrker bifall till motion L5 i denna del.

Arkivering av räkenskapsinformation

I detta avsnitt behandlar utskottet först frågor rörande arkiveringstidens *längd*. Regeringens förslag innebär att dokument, mikroskrift och maskinläsbara medier som används för att lagra räkenskapsinformation skall bevaras fram till det tionde året efter utgången av det kalenderår då räkenskapsåret avslutades. Detsamma skall gälla för sådan utrustning och sådana system som behövs för att presentera räkenskapsinformationen i läsbar form.

I motion L5 av Stig Rindborg m.fl. (m) framhålls att det torde vara vanligt att företag byter datasystem ungefär vart tredje år. Enligt motionärernas mening framstår det som orealistiskt att de bokföringsskyldiga skall kunna

garantera att maskiner, program och register hålls aktuella under tio år. En arkiveringstid om sex år, som Redovisningskommittén föreslog, skulle enligt motionen stå i bättre överensstämmelse med ambitionen att anpassa lagstiftningen till IT-utvecklingen. I motionen yrkas att regeringens lagförslag ändras i enlighet härmed (delvis).

Även Ulf Nilsson m.fl. (fp) anser i motion L6 att arkiveringstiden bör kortas till sex år. I motionen framhålls bl.a. att en så lång arkiveringstid som tio år knappast är erforderlig ens i brottsbekämpande syfte (yrkande 3).

Som motionärerna påpekat leder långa arkiveringstider i och för sig till vissa merkostnader för de bokföringsskyldiga. Ett särskilt problem är därvid, om bokföringen är datorbaserad, att den bokföringsskyldige måste bevara också sådana program och sådan teknisk utrustning som krävs för att det skall vara möjligt att bearbeta och skriva ut bokföringsuppgifterna. Som framhålls i propositionen bör dock de merkostnader som detta kan medföra kunna begränsas genom att man i samband med t.ex. maskin- eller programbyte anpassar registreringarna till någon annan lagringsform eller överför dem till något annat maskinläsbart medium.

De tekniska och praktiska problem som i de enskilda fallen kan tala för att räkenskapsinformationen bevaras enbart under en kortare tid måste vägas mot behovet av att ha tillgång till erforderlig räkenskapsinformation i samband med olika slag av kontroll, exempelvis taxeringsrevision eller utredning om misstänkt brott. Enligt utskottets mening finns flera omständigheter som talar för att tiden för bevarande av räkenskapsinformation liksom i dag bör vara tio år. En sådan omständighet är att vanliga fordringar preskriberas först efter tio år. Av särskild betydelse är vidare förhållandet att ekonomisk brottslighet ofta tar lång tid att utreda och att, om en skattskyldig blir åtalad för skattebrott, eftertaxering kan ske också efter utgången av den femårstid som normalt gäller för eftertaxering. Vid utredning av skatte- och förmögenhetsbrott kan det också visa sig vara av vikt att ha räkenskapsinformation tillgänglig även för tiden innan det att brottet inträffade. Utgångspunkten måste, enligt utskottets mening, vara att säkerställa framtida åtkomst till informationen när tidigare affärshändelser behöver kontrolleras eller följas upp.

Utskottet finner för sin del att de skäl som talar för en tioårig arkiveringstid väger tyngre än de skäl som kan anföras för en förkortad arkiveringstid. Av betydelse är också att ett slopande av den s.k. varannanlänksprincipen torde innebära en allmänt sett minskad mängd pappersdokument att bevara. Enligt utskottets mening bör alltså den nuvarande regeln om hur länge räkenskapsinformationen skall bevaras behållas.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag till lydelse av 7 kap. 2 § bokföringslagen samt avstyrker bifall till motionerna L5 i denna del och L6 yrkande 3.

Utskottet övergår härefter till att behandla frågor som gäller *förvaring* av räkenskapsinformation och datautrustning. Enligt gällande ordning skall allt räkenskapsmaterial bevaras i ordnat skick och på betryggande sätt inom landet under arkiveringstiden. Kravet på bevarande inom landet har tillkommit för att möjliggöra revision och skattekontroll av företagens räkenskaper.

Regeringen framhåller i propositionen att företagen, sedan bokföringslagen tillkom, kommit att bli alltmer internationellt verksamma. För en del företag

kan det finnas påtagliga och fullt legitima skäl att sköta bokföringen och arkiveringen med hjälp av utrustning som är placerad utomlands. Mot denna bakgrund anser regeringen att övervägande skäl talar för att det nuvarande förbudet mot att bevara räkenskapsinformation med hjälp av utomlands placerad maskinutrustning bör mjukas upp.

I propositionen föreslås sålunda att om det finns särskilda skäl och under förutsättning att det inom Sverige finns möjlighet att ta fram omedelbar utskrift av den lagrade informationen får skattemyndigheten tillåta att ett företag förvarar maskinläsbara medier samt maskinutrustning och system utomlands. I propositionen framhålls att kriterierna för när dispens skall ges tills vidare bör vara restriktiva.

Stig Rindborg m.fl. (m) anser i motion L5 att kravet på dispens för förvaring av räkenskapsinformation på maskinläsbart medium utomlands bör slopas, och i motionen yrkas att regeringens lagförslag ändras i enlighet härmed (delvis).

I motion L6 av Ulf Nilsson m.fl. (fp) framhålls att en möjlighet att bevara räkenskapsinformation genom maskinell utrustning utomlands inte bara ökar möjligheten för internationella koncerner att lokalisera verksamhet till Sverige utan även möjligheten för svenska redovisnings- och revisionsbyråer att få internationella uppdrag. Detta bör beaktas vid dispensgivningen. I motionen yrkas att riksdagen godkänner vad som sålunda anförts (yrkande 4).

Utskottet vill peka på att internationellt verksamma koncerner numera i stor utsträckning samordnar administrationen för koncernens olika företag till gemensamma enheter med placering i något av de länder där koncernen är verksam. Mot denna bakgrund framstår den nuvarande svenska regleringen med ett i det närmaste ovillkorligt förbud mot bokföring och arkivering utomlands som onödigt restriktiv. Utskottet ser därför med tillfredsställelse på att regleringen nu föreslås uppmjukad.

Samtidigt måste enligt utskottets mening framhållas att om den maskinutrustning med vars hjälp räkenskapsinformationen kan tas fram förvaras utomlands, försämrar det ofta möjligheterna att ta del av informationen eller granska dess riktighet. Utskottet är inte berett att såsom föreslås i motion L5 förorda en regel som generellt tillåter att räkenskapsinformation bevaras genom utomlands placerad maskinutrustning. Däremot bör det, som regeringen föreslår, införas ett dispensförfarande varigenom tyngden i de skäl företaget åberopar kan prövas.

Dispens bör, som regeringen uttalar, kunna ges då företaget har sådan anknytning till utlandet att detta slag av förvaring framstår som naturlig och då något missbruk inte kan befaras. Några ytterligare uttalanden från riksdagens sida beträffande förutsättningarna för dispens anser utskottet inte erforderliga.

Det anförda innebär att utskottet tillstyrker 7 kap. 4 § förslaget till bokföringslag och avstyrker bifall till motionerna L5 i denna del och L6 yrkande 4.

Utskottet övergår därmed till att behandla ett motionsspörsmål som gäller *bevarande* av räkenskapsinformation. Enligt förslaget skall som huvudregel gälla att räkenskapsinformationen skall bevaras i ursprunglig form. Dokument, mikroskrift och maskinläsbart medium med räkenskapsinformation som företaget har tagit emot från någon annan skall sålunda bevaras i det

skick materialet hade när det kom till företaget. Har företaget självt upprättat räkenskapsinformationen skall informationsbärarna bevaras i det skick materialet fick när informationen upprättades. Det skall vidare enligt förslaget alltid vara möjligt att omedelbart ta fram elektroniskt eller optiskt lagrade data på papper.

Från denna huvudregel föreslås emellertid ett undantag av innebörd att maskinläsbart medium, som används för förvaring av räkenskapsinformation, får förstöras om räkenskapsinformationen på ett betryggande sätt överförs till annan tillåten form för bevarande. Om räkenskapsinformationen består av uppgifter som har erhållits från någon annan, gäller dock detta först fr.o.m. fjärde året efter utgången av det kalenderår då räkenskapsåret avslutades.

I motion L6 anför Ulf Nilsson m.fl. (fp) att det finns en risk för att lagförslaget i denna del omöjliggör användande av s.k. mikrofiche, inskanning eller rent av telefax. Kravet på förvaring i tre år innebär, enligt motionärernas mening, att det inte är möjligt för ett företag att avyttra äldre datorer för att hårddisken måste bevaras. Det bör, menar motionärerna, göras klart att arkiveringskraven syftar till att behovet av bevis tillgodoses och inte skall utgöra hinder för företag att utnyttja ny teknik i räkenskapsredovisningen. I motionen yrkas att riksdagen godkänner vad som sålunda anförts (yrkande 2).

Som motionärerna är inne på innebär ett krav på att räkenskapsinformationen skall bevaras i sin ursprungliga form vissa kostnader för den bokföringsskyldige när han eller hon, vid elektronisk lagring, tvingas att ha tillgång till sådan utrustning och sådana system som behövs för att omedelbart kunna presentera räkenskapsinformationen i läsbar form. Har sålunda företaget tagit emot en elektronisk faktura som vid överföringstillfället inte hade antagit någon fysisk form, skall informationen bevaras i elektronisk form så att den kan presenteras på det sätt som det från början var tänkt. Det är dock att märka att de föreslagna bestämmelserna inte är avsedda att förhindra företaget från att anpassa (konvertera) på detta sätt mottagen maskinläsbar räkenskapsinformation till företagets eget informationssystem. En förutsättning för detta är naturligtvis att räkenskapsinformationen inte förändras. De föreslagna bestämmelserna ställer inte heller något krav på bevarande av den maskinella utrustning och de andra fysiska föremål som ursprungligen användes för att spara informationen. Tillgång på maskinvara kan göra det nödvändigt att använda annan utrustning än den som användes från början. Det som nu sagts gäller i motsvarande mån sådan räkenskapsinformation som har upprättats inom företaget. När det gäller bokföring som upprättas och bevaras i maskinläsbar form, är huvudregeln sålunda att den skall bevaras på sådant sätt att den kan presenteras så som den från början var tänkt att kunna presenteras.

Enligt utskottets mening har regeringen gjort en lämplig avvägning mellan å ena sidan kraven på dokumentation och bevis samt å andra sidan företagens behov av att utnyttja ny teknik, och utskottet finner inte skäl att förorda några uttalanden i enlighet med motionsyrkandet.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motion L6 yrkande 2.

Företrädare för den ekonomiska föreningen Gemenskapen för Elektroniska Affärer (GEA), som bildats av bl.a. Företagarnas Riksorganisation, Landstingsförbundet, Svenska Bankföreningen, Sveriges Industriförbund och

Svenska Kommunförbundet och som har till uppgift att främja användningen och utvecklandet av elektroniska affärer, har jämte Riksarkivet inför utskottet framfört kritik mot de föreslagna reglerna i 7 kap. bokföringslagen om bevarande av räkenskapsinformation. Enligt GEA tar den föreslagna lagtexten sin utgångspunkt i det fysiska medium som bär räkenskapsinformation, trots att den fysiska bäraren från säkerhetssynpunkt kommit att spela en alltmer undanskymd roll till förmån för elektroniska signaturer och liknande logiska skydd för data. I lagtexten har inte gjorts åtskillnad på de tre huvudkomponenterna för digitalt lagrad information, nämligen informationsbäraren, informationens originalinformation och utställare av informationen. GEA anser att det är informationens originalinnehåll som skall säkras och sparas med adekvata säkerhetsmetoder. I dagens informationssystem med tillhörande databaser kan räkenskapsinformationen fysiskt sett vara lagrad på olika platser. Den viktiga och relevanta egenskapen hos dessa system är att informationen är logiskt ordnad och kan presenteras i en form som är läsbar för vilken användare som helst. Utställaren av informationen skall vidare kunna bindas till originalinformationen, inte till det fysiska mediet. Med hänsyn till det anförda bör, enligt GEA:s mening, utformningen av lagtexten i 7 kap. ändras. Ett alternativ kan vara att utskottet klargör att de ifrågavarande bestämmelserna skall tolkas så att det är informationen (originalinnehållet) som skall bevaras i ursprungligt skick och att det bör vara fullt möjligt att förflytta sådan information från hårddisk till magnetband och vidare till CD-ROM under förutsättning att det sker under sådana former att det är säkerställt att informationen inte förändras. Detta bör, menar GEA, gälla även uppgifter som mottagits via exempelvis teleöverföring.

Utskottet noterar att de synpunkter GEA framfört inför utskottet den 2 november 1999 inte tidigare kommit till utskottets kännedom. Synpunkterna har, såvitt utskottet kunnat finna, inte framförts under remissbehandlingen av den promemoria med utkast till lagrådsremiss som ligger till grund för regeringens lagförslag. Mot denna bakgrund är utskottet inte berett att nu föreslå sådana ändringar i regeringens förslag som GEA begärt. Inte heller finns något närmare underlag för att utskottet skall kunna göra sådana uttalanden som GEA framställt önskemål om. Enligt utskottets mening får det i stället ankomma på regeringen att i lämpligt sammanhang ta ställning till om det som GEA anför i ärendet bör föranleda några vidare åtgärder. I avvaktan härpå bör det nu föreliggande förslaget genomföras.

Årsredovisning

I förslaget till ny bokföringslag anges genom en generell bestämmelse vilka företag som skall vara *skyldiga* att avsluta den löpande bokföringen med en årsredovisning (6 kap. 1 §). De närmare reglerna om årsredovisningens innehåll föreslås däremot bli samlade i årsredovisningslagen och i de särskilda årsredovisningslagarna för finansiella företag.

Den föreslagna regleringen innebär att årsredovisningsskyldighet föreligger för aktiebolag, ekonomiska föreningar och sådana handelsbolag i vilka en eller flera juridiska personer är delägare, finansiella företag, företag som är

moderföretag i en koncern och andra företag i vilka antalet anställda under de senaste två räkenskapsåren i medeltal har varit fler än tio eller tillgångarnas nettovärde enligt balansräkning för det senaste räkenskapsåret har uppgått till mer än 24 miljoner kronor.

Som påtalats i en i ärendet inkommen skrivelse från Lantbrukarnas Riksförbund torde förslaget få till följd att en jordbrukare som äger en jordbruksfastighet men har driften i ett särskilt driftsaktiebolag blir skyldig att upprätta årsredovisning och ha revisor även för den enskilda näringsverksamheten. Anledningen härtill är att den enskilde jordbrukaren blir moderföretag i en koncern.

Enligt utskottets mening torde den påtalade effekten inte ha varit avsedd. Den kan heller inte anses önskvärd när den verksamhet som bedrivs utanför driftaktiebolaget är av mindre omfattning. Utskottet vill också påpeka att det inte kan uteslutas att det även finns enstaka andra enskilda näringsidkare där motsvarande situation kan uppkomma.

Mot denna bakgrund finns det skäl att överväga en ändring i förslaget till 6 kap. 1 § bokföringslagen av innebörd att ett företag inte skall vara skyldigt att upprätta årsredovisning enbart på den grunden att det är moderföretag i en koncern. En rimlig ordning i ifrågavarande sammanhang är att koncernförhållandet får relevans endast när koncernen är av viss omfattning. Utskottet föreslår sålunda en ändring med nämnda innebörd i enlighet med vad som framgår av utskottets förslag i bilaga 2.

I fråga om årsredovisningens *omfattning* har uppgiftsskyldigheten framför allt knutits till storleken på företaget, sådan den framträder i tillgångarnas värde och antalet anställda. För företag i vilka tillgångarnas nettovärde enligt balansräkningen under de senaste två räkenskapsåren har överstigit minst 1 000 prisbasbelopp eller där antalet anställda under de senaste två räkenskapsåren i medeltal har överstigit 200 gäller sålunda enligt årsredovisningslagen särskilda regler, exempelvis krav på upprättande av finansieringsanalys. Årsredovisningslagen innehåller vidare vissa lättnader beträffande kravet på tilläggsupplysningar i fråga om bolag med högst tio anställda och en balansomslutning på högst 24 miljoner kronor.

Vad särskilt gäller resultaträkningen skall denna i sammandrag redovisa bolagets samtliga intäkter och kostnader under räkenskapsåret. Resultaträkningen skall upprättas i någon av två i lagen angivna uppställningsformer, vilka är förhållandevis detaljerade. Normalt måste lagens uppställningsscheman följas och utrymmet för att slå samman poster är begränsat. I 3 kap. 7 § årsredovisningslagen ges emellertid bestämmelser om s.k. förkortad resultaträkning. Bestämmelsen ger möjlighet att slå samman vissa poster i resultaträkningen. Denna möjlighet får dock inte tillämpas av bolag i vilka nettovärdet av tillgångarna enligt fastställda balansräkningar för de två senaste räkenskapsåren har överstigit 1 000 prisbasbelopp, bolag som under de senaste två räkenskapsåren har haft i medeltal mer än 200 anställda och bolag vars aktier eller skuldebrev är noterade vid börs eller auktoriserad marknadsplats. Vidare krävs att sammanslagningen är motiverad av konkurrensskäl. Slutligen krävs också att Patent- och registreringsverket eller, efter överklagande, regeringen har gett tillstånd till sammanslagningen.

Av 7 kap. 7 § årsredovisningslagen följer att det finns ett visst utrymme för att tillämpa bestämmelserna om förkortad resultaträkning också när koncernresultaträkningen upprättas.

De nu redovisade bestämmelserna tillkom i samband med att de svenska redovisningsreglerna anpassades till EG:s fjärde och sjunde bolagsrättsliga direktiv. Enligt artikel 27 får medlemsstaterna tillåta att bolag slår samman vissa poster till en post bruttoresultat. Detta gäller dock endast för bolag som inte överskrider vissa i direktivet angivna gränsvärden. Eftersom det inte finns någon skyldighet för den nationelle lagstiftaren att utnyttja artikeln, står det varje medlemsstat fritt att uppställa olika begränsande villkor för att sammanslagning skall få ske. Sålunda har Sverige, som framgått, infört ett krav på tillstånd och valt andra och lägre gränsvärden. Bakgrunden härtill är att direktivets gränsvärden enligt svensk uppfattning är så högt satta att endast någon procent av de svenska företagen skulle falla utanför, vilket inte ansetts böra komma i fråga med hänsyn till intresset för utomstående att skaffa sig en rättvisande bild av företagets resultat.

I motion N273 av Per Westerberg m.fl. (m, kd, fp) anförs att det visat sig att de svenska årsredovisningsreglerna innebär stora problem för framför allt små och medelstora företag. Den svenska lagstiftningen framstår som betydligt mer restriktiv än övriga EU-länders. Framför allt är Sverige ensamt om att tillämpa ett särskilt dispensförfarande. Detta dispenskrav bör enligt motionen upphävas. Vidare bör, anförs det, kriterierna för vilka bolag som omfattas av sammanslagningens möjligheter utformas på samma sätt som i övriga EU-länder. Gränsvärdena bör alltså höjas. I motionen hemställs om nya regler angående resultaträkningens utformning som bättre överensstämmer med EG-lagstiftningen (yrkande 19).

Även i motion L205 av Kenneth Lantz (kd) framhålls att de gränsvärden som finns i redovisningslagstiftningen överlag är lägre än enligt andra EU-länders regler, som bättre överensstämmer med EG-direktiven på området. Detta kan, enligt motionärens mening, innebära konkurrensnackdelar för svenska företag genom att de tvingas ha en mer öppen redovisning. Enligt motionen bör förekommande gränsvärden mellan stora och små företag ses över liksom de krav som ställs på redovisning i företag av olika storleksklasser (yrkandena 2 och 3).

Utskottet vill för sin del framhålla att bestämmelserna om resultaträkningens uppställning bör vara utformade så att för bolagets intressenter väsentlig information tas fram. Bestämmelserna bör samtidigt inte vara mer betungande för företagen än vad som är absolut nödvändigt. De bör så långt möjligt inte leda till att företagen försätts i konkurrenssituationer som riskerar att skada dem. Bestämmelserna bör inte heller utsätta svenska företag för konkurrensnackdelar gentemot utländska konkurrenter.

Enligt utskottets mening måste, trots att bestämmelserna om förkortad resultaträkning ännu inte har varit i kraft någon längre tid, konstateras att bestämmelserna inte i alla avseenden motsvarar de nyss angivna kraven. Beaktansvärd kritik har också riktats mot bestämmelserna från bl.a. Småföretagsdelegationen i dess rapport 7 (SOU 1998:94), Sveriges Industriförbund och Konkurrensverket. Särskilt synes det nuvarande dispenskravet ha gett upphov till nackdelar för företagen.

Utskottet kan emellertid konstatera att regeringen i förevarande proposition föreslår att kravet på Patent- och registreringsverkets tillstånd för att få använda förkortad resultaträkning tas bort. I stället införs ett krav på att bolag som upprättar resultaträkningen i förkortad form skall lämna särskild uppgift om nettoomsättningen i anslutning till posten bruttovinst eller bruttoförlust. Vidare innebär regeringens förslag att Patent- och registreringsverket skall kunna ge dispens från kravet på särredovisning av nettoomsättningen, om det är motiverat av konkurrensskäl.

Enligt utskottets mening är önskemålen i motionerna N273 och L205 i stora delar tillgodosedda genom vad som sålunda föreslås.

När det sedan gäller kretsen av företag som skall få använda sig av förkortad resultaträkning måste även här, enligt utskottets mening, självklart hänsyn tas till de krav som ställs på jämförbara företag i andra länder. Det gränsvärde som anknyter till balansomslutningen är i Sverige 36,4 miljoner kronor. Utskottet kan konstatera att detta i och för sig är högre än vad en del andra EU-stater tillåter. Artikel 27 i det fjärde direktivet tillåter emellertid att gränsen sätts ungefär dubbelt så högt (10 miljoner euro, motsvarande knappt 90 miljoner kronor) och flera länder har också valt att närma sig den gränsen. Ett annat förhållande som skiljer de svenska reglerna från andra länders motsvarande regler är att den svenska gränsdragningen baseras på två faktorer, tillgångarnas nettovärde och antalet anställda, och att av dessa får inte något överskridas. Det stora flertalet andra medlemsstater använder sig av tre gränsvärden men tillåter samtidigt att ett av dessa överskrids.

Frågan är då om man, som förespråkas i motionerna, bör välja gränsvärden som till storlek och struktur motsvarar direktivets gränsvärden. I den aktuella propositionen besvaras denna fråga nekande. Regeringen konstaterar där att ett generellt utnyttjande av artikel 27, upp till de gränser som anges i artikeln, skulle innebära ett steg tillbaka i förhållande till nuvarande redovisningspraxis. Bland de företag som omfattas av artikel 27 finns också, anför det, en del förhållandevis stora företag, vars intressenter regelmässigt torde ha behov av mer långtgående information i dessa delar än enbart bruttoresultat och nettoomsättning. Enligt propositionen hindrar inte det att det kan vara motiverat att något höja nuvarande gränsvärden för att närma de svenska reglerna till en del andra europeiska länders. Enligt regeringens mening talar emellertid övervägande skäl för att nu inte göra någon ändring i gällande gränsdragningsregler. Möjligheten att upprätta resultaträkning i förkortad form bör alltså liksom hittills inte stå öppen för företag som under de senaste två räkenskapsåren har haft i medeltal mer än 200 anställda eller vars balansomslutning enligt balansräkningar för de senaste två räkenskapsåren har överskridit 1 000 prisbasbelopp. Enligt regeringens uppfattning bör man inhämta ytterligare erfarenhet om reglernas funktion och de större företagens behov av att använda sig av förkortad resultaträkning innan någon ändring görs i gränsvärdena. Till detta kommer att nya gränsvärden, utöver dem som redan förekommer i redovisningen, skulle göra det svenska regelverket på detta område mer svåröverskådligt. Enligt regeringens uppfattning bör man i stället – som flera remissinstanser också har förordat och även Lagrådet varit inne på – göra en samlad översyn av förekommande gränsvärden i bokförings- och årsredovisningslagarna. En sådan översyn bör, enligt regeringens

mening, göras i samband med en framtida utvärdering av den nya lagstiftningen.

Utskottet delar regeringens bedömning att frågan om en höjning av de nuvarande gränsvärdena bör anstå till dess man bättre kan överblicka behovet och ytterligare erfarenheter vunnits om reglernas funktion.

Mot bakgrund av vad som sålunda anförts avstyrker utskottet bifall till motionerna L205 yrkandena 2 och 3 samt N273 yrkande 19.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna, m.m.

Den nya bokföringslagen utvidgar bokföringsskyldigheten till i princip alla juridiska personer oavsett om de bedriver näringsverksamhet eller inte. Vidare skall enligt förslaget fysiska personer och dödsbon vara bokföringsskyldiga om de bedriver näringsverksamhet. Jordbrukare som tidigare har varit skyldiga att upprätta räkenskaper enligt jordbruksbokföringslagen (1979:141) skall enligt förslaget vara bokföringsskyldiga enligt den nya bokföringslagen.

Enligt propositionen finns ett behov av en viss anpassningstid för de grupper som inte varit skyldiga att tillämpa bokföringslagens regler men som blir bokföringsskyldiga enligt den nya bokföringslagen, bl.a. enskilda jordbrukare och icke näringsdrivande ideella föreningar. Detsamma gäller de registrerade trossamfund enligt lagen (1998:1593) om registrerade trossamfund som kommer att finnas efter utgången av år 1999. Regeringen föreslår därför att den nya lagen skall gälla för dessa nya bokföringsskyldiga först fr.o.m. det räkenskapsår som inleds efter den 31 december 2000 (punkt 1 i övergångsbestämmelserna).

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund har i en skrivelse till utskottet påtalat att förslaget till övergångsreglering får till följd att endast ett litet antal av församlingarna och samfälligheterna i Svenska kyrkan kommer i åtnjutande av den avsedda anpassningstiden, eftersom de bedriver näringsverksamhet. Som exempel på sådan näringsverksamhet nämns uthyrning av prästgårdar. Förbundet anser att lagtexten bör utformas så att Svenska kyrkans församlingar och samfälligheter, oavsett om de bedriver näringsverksamhet eller inte, skall behöva tillämpa den nya lagstiftningen först fr.o.m. 2001.

Enligt utskottets mening bör denna oförutsedda effekt rättas till. Motsvarande lättnad bör dock göras för andra registrerade trossamfund och för ideella föreningar (punkt 2 i övergångsbestämmelserna). För dessa sistnämnda båda grupper innebär det att den gamla bokföringslagen får gälla ett år till. Därmed kommer de under en övergångstid att vara bokföringsskyldiga enbart i den mån de bedriver näringsverksamhet och endast för den verksamheten. Utskottets ändringsförslag föranleder en följdändring i övergångsbestämmelserna till ändringarna i årsredovisningslagen.

Det anförda innebär att utskottet föreslår att punkterna 1 och 2 i övergångsbestämmelserna till bokföringslagen samt punkten 4 i övergångsbestämmelserna till ändringarna i årsredovisningslagen får den lydelse som framgår av utskottets förslag i bilaga 2.

I proposition 1999/2000:2 föreslår regeringen en inkomstskattelag. Lagen, som föreslås träda i kraft den 1 januari 2000, skall ersätta ett stort antal skatteförfattningar, i första hand kommunalskattelagen (1928:370) och lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt. Till följd härav bör, enligt utskottets mening, de i detta ärende föreslagna ändringarna i kommunalskattelagen, lagen om statlig inkomstskatt, lagen (1990:663) om ersättningsfonder och lagen (1993:1538) om periodiseringsfonder (lagförslag 5, 6, 21 och 25) träda i kraft vid en något tidigare tidpunkt än den tidpunkt då den nya inkomstskattelagen avses träda i kraft, förslagsvis den 31 december 1999 (jfr 1999/2000:SkU4y). Därutöver bör en justering göras i övergångsbestämmelserna (jfr prop. 1999/2000:15 s. 145 och 152). Utskottet förordar alltså en ändring i regeringens lagförslag med denna innebörd.

Vidare föreslås i proposition 1999/2000:2 att lagen (1995:1623) om skatte-reduktion för riskkapitalinvesteringar skall upphöra att gälla vid utgången av år 1999. Den i detta ärende föreslagna följdändringen i nämnda lag (lagförslag 40) har därför av lagtekniska skäl överlämnats till skatteutskottet för samordning av de båda lagförslagen.

Utskottet har slutligen vid beredningen av detta lagstiftningsärende uppmärksammat att ytterligare följdändringar bör göras dels i 10 kap. 2 § första stycket andra punkten stiftelselagen, dels i 2 § lagen om periodiseringsfonder. Utskottets ändrade lydelse av lagrummen framgår av bilaga 2 resp. bilaga 3.

Utöver vad som ovan anförts föranleder de i propositionen framlagda lagförslagen inte några uttalanden från utskottets sida.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *avslag på propositionen*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:L4,
res. 1 (m)
res. 2 (kd)
2. beträffande *redovisning i små- och medelstora företag*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:L205 yrkande 1,
3. beträffande *kontantmetoden*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:L6 yrkande 1,
res. 3 (c, fp)
4. beträffande *verifikationer*
att riksdagen med avslag på motion 1999/2000:L5 i denna del antar regeringens förslag till bokföringslag såvitt avser 5 kap. 6 §,
5. beträffande *arkiveringstidens längd*
att riksdagen med avslag på motionerna 1999/2000:L5 i denna del och 1999/2000:L6 yrkande 3 antar förslaget till bokföringslag såvitt avser 7 kap. 2 §,
res. 4 (fp)

6. beträffande *förvaring av räkenskapsinformation och utrustning*
att riksdagen med avslag på motionerna 1999/2000:L5 i denna del och 1999/2000:L6 yrkande 4 antar förslaget till bokföringslag såvitt avser 7 kap. 4 §,

res. 5 (fp)

7. beträffande *bevarande av räkenskapsinformation*
att riksdagen med avslag på motion 1999/2000:L6 yrkande 2 antar förslaget till bokföringslag såvitt avser 7 kap. 1 § och 6 §,

res. 6 (c, fp)

8. beträffande *skyldigheten att avsluta bokföringen*
att riksdagen antar förslaget till bokföringslag såvitt avser 6 kap. 1 § med den ändringen att paragrafen erhåller i bilaga 2 som *Utskottets förslag* betecknade lydelse,

9. beträffande *årsredovisningens omfattning*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:L205 yrkandena 2 och 3 samt 1999/2000:N273 yrkande 19,

10. beträffande *övergångsbestämmelserna till bokföringslagen*
att riksdagen antar förslaget till bokföringslag såvitt avser övergångsbestämmelserna med den ändringen att punkterna 1 och 2 erhåller i bilaga 2 som *Utskottets förslag* betecknade lydelse,

11. beträffande *bokföringslagen i övrigt*
att riksdagen antar regeringens förslag till bokföringslag, i den mån förslaget inte omfattas av vad utskottet hemställt ovan,

12. beträffande *lagen om periodiseringsfonder*
att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1993:1538) om periodiseringsfonder med de ändringarna att 2 § samt ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna erhåller i bilaga 2 som *Utskottets förslag* betecknade lydelse,

13. beträffande *stiftelselagen*
att riksdagen
dels antar regeringens förslag till lag om ändring i stiftelselagen (1994:1220),
dels beslutar att 10 kap. 2 § skall erhålla ändrad lydelse i enlighet med *Utskottets förslag* i bilaga 3,
dels beslutar om sådan ändring av ingressen till regeringens förslag till lag om ändring i stiftelselagen (1994:1220) som föranleds härav,

14. beträffande *årsredovisningslagen*
att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i årsredovisningslagen med den ändringen att punkt 4 i övergångsbestämmelserna erhåller i bilaga 2 som *Utskottets förslag* betecknade lydelse,

15. beträffande *övriga lagförslag*
att riksdagen antar regeringens förslag till
dels revisionslag,
dels lag om ändring i föräldrabalken,
dels lag om ändring i brottsbalken,
dels lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370), med de ändringarna att tidpunkten för lagens ikraftträdande bestäms till den 31

december 1999 och att ordet "ikraftträdandet" i andra meningen i övergångsbestämmelserna byts ut mot "den 1 januari 2000",
dels lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt, med de ändringarna att tidpunkten för lagens ikraftträdande bestäms till den 31 december 1999 och att ordet "ikraftträdandet" i sista meningen i övergångsbestämmelserna byts ut mot "den 1 januari 2000",
dels lag om ändring i lagen (1955:257) om inventering av varulager för inkomsttaxeringen,
dels lag om ändring i lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m.,
dels lag om ändring i lagen (1972:262) om understödsföreningar,
dels lag om ändring i lagen (1975:417) om sambruksföreningar,
dels lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385),
dels lag om ändring i lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag,
dels lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713),
dels lag om ändring i lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter,
dels lag om ändring i lagen (1984:409) om skatt på gödselmedel,
dels lag om ändring i sparbankslagen (1987:619),
dels lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar,
dels lag om ändring i konkurslagen (1987:672),
dels lag om ändring i taxeringslagen (1990:324),
dels lag om ändring i lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter,
dels lag om ändring i lagen (1990:663) om ersättningsfonder, med den ändringen att tidpunkten för lagens ikraftträdande bestäms till den 31 december 1999,
dels lag om ändring i bostadsrättslagen (1991:614),
dels lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.,
dels lag om ändring i lagen (1992:1300) om krigsmateriel,
dels lag om ändring i mervärdesskattelagen (1994:200),
dels lag om ändring i lagen (1994:466) om särskilda tvångsåtgärder i beskattningsförfarandet,
dels lag om ändring i lagen (1994:566) om lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst,
dels lag om ändring i lagen (1994:1563) om tobaksskatt,
dels lag om ändring i lagen (1994:1564) om alkoholskatt,
dels lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi,
dels lag om ändring i lagen (1994:1927) om europeiska ekonomiska intressegrupperingar,
dels lag om ändring i lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag,
dels lag om ändring i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag,
dels lag om ändring i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag,

dels lag om ändring i lagen (1999:000) om ändring i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag, 1999/2000:LU2
dels lag om ändring i lagen (1995:1570) om medlemsbanker,
dels lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor,
dels lag om ändring i skattebetalningslagen (1997:483),
dels lag om ändring i lagen (1998:514) om särskild skattekontroll av
torg- och marknadshandel m.m.

Stockholm den 4 november 1999

På lagutskottets vägnar

Tanja Linderborg

I beslutet har deltagit: Tanja Linderborg (v), Rolf Åbjörnsson (kd), Marianne Carlström (s), Stig Rindborg (m), Rune Berglund (s), Karin Olsson (s), Henrik S Järrel (m), Marina Pettersson (s), Christina Nenes (s), Tasso Stafilidis (v), Kjell Eldensjö (kd), Berit Adolfsson (m), Anders Berglöv (s), Viviann Gerdin (c), Ana Maria Narti (fp), Raimo Pärssinen (s) och Marietta de Pourbaix-Lundin (m).

Reservationer

1. Avslag på propositionen (mom. 1)

Stig Rindborg, Henrik S Järrel, Berit Adolfsson och Marietta de Pourbaix-Lundin (alla m) anför:

Den 2 november 1999 har Gemenskapen för Elektroniska Affärer (GEA) inför utskottet framfört principiella synpunkter på förslaget (se s. 16). Synpunkterna har vid ett sammanträde den 4 november 1999 kommenterats av företrädare för Justitiedepartementet. Med hänsyn till att GEA:s synpunkter inte tidigare kommit till utskottets kännedom och inte framförts under remissbehandlingen av den promemoria med utkast till lagrådsremiss som ligger till grund för regeringens lagförslag, har vi ansett det skäligt med visst rådrum för att noga överväga synpunkterna. Till bilden hör att GEA, samtidigt som de på ett mycket sent stadium framfört sina uppfattningar, inte velat att en lagändring skall fördröja ärendet. Vidare är att märka att företrädarna för Justitiedepartementet konstaterat att ett nytt lagförslag från regeringen skulle kunna presenteras tidigast hösten år 2000.

Mot denna bakgrund har vi vid sammanträdet den 4 november begärt bordläggning av ärendet för att få tid till ytterligare genomgång av materialet och att det skulle tas upp till förnyad behandling i utskottet vid nästkommande sammanträde. Utskottets majoritet har emellertid motsatt sig detta. Eftersom vi härigenom förvägrats att få skäligt rådrum för att göra en närmare analys

av GEA:s och Justitiedepartementets synpunkter anser vi oss i det uppkomna läget inte kunna göra annat än att yrka avslag på propositionen.

1999/2000:LU2

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *avslag på propositionen*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:L4 avslår propositionen.

2. Avslag på propositionen (mom. 1)

Rolf Åbjörnsson och Kjell Eldensjö (båda kd) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med "Utskottet vill" och på s. 10 slutar med "på propositionen" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill i likhet med motionärerna understryka vikten av att de regler som styr företagets verksamhet måste utformas med inriktningen att stödja den seriösa näringsverksamheten och försvåra för den ekonomiska brottsligheten. Reglerna måste därför klarlägga bolagsorganens ansvar och uppgifter och möjliggöra för myndigheter och andra intressenter att få information om företagen så att erforderlig insyn och kontroll garanteras. Som motionärerna framhåller är det väsentligt att man vid utarbetandet av nya regler noggrant överväger vilka effekter förslagen får på möjligheterna att bekämpa den ekonomiska brottsligheten.

Enligt utskottets mening tillgodoser det föreliggande förslaget till ny bokföringslag i alltför stor utsträckning företagets önskemål om förenklingar och flexibilitet i regelsystemet på bekostnad av det allmännas och andra intressenters behov av insyn och kontroll. Förslaget innehåller, enligt utskottets mening, flera brister som allvarligt kan påverka polis och åklagares möjligheter att utreda ekonomisk brottslighet. Särskilt anmärkningsvärt är att varannanlänksprincipen föreslås upphävd utan att motsvarande krav på data-tekniska kontrollrutiner införs. Utskottet kan konstatera att förslaget inte heller beaktar att det numera är möjligt att säkerställa information på data-teknisk väg i form av s.k. digitala signaturer. Enligt utskottets mening skulle en lagstiftning som innehöll krav på sådana logiska skydd för data på ett helt annat sätt än det föreliggande förslaget uppfylla de säkerhetskrav som måste ställas på en modern och IT-anpassad lagstiftning.

Sammanfattningsvis anser utskottet, i likhet med motionärerna, att det föreliggande lagstiftningsbehovet inte tillgodoses genom regeringens förslag. Propositionen bör därför avslås och regeringen uppmanas att återkomma med ett nytt lagförslag som innehåller krav på sådana lösningar som numera finns att tillgå för att säkerställa elektronisk information.

Till följd av det anförda avstyrker utskottet, med bifall till motion L4 i denna del, de i propositionen framlagda lagförslagen. Vad utskottet i övrigt ovan anført om ett nytt förslag bör riksdagen med bifall till motionen L4 i denna del som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *avslag på propositionen*
att riksdagen
med bifall till motion 1999/2000:L4
dels avslår propositionen,
dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. Kontantmetoden (mom. 3)

Viviann Gerdin (c) och Ana Maria Narti (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med ”Enligt utskottets” och slutar med ”yrkande 1” bort ha följande lydelse:

Utskottet vill för sin del framhålla att det inte behövs särskilt omfattande verksamhet i ett företag för att komma upp i en omsättning av den storleksordning som regeringen föreslår som gräns för tillämpning av kontantmetoden. I likhet med motion L6 anser utskottet att den lättnad som kontantmetoden innebär bör kunna tillämpas av fler små och medelstora företag, varför gränsen bör sättas högre än enligt regeringens förslag. Enligt utskottets mening är en gräns på en miljon kronor lämplig, bl.a. med hänsyn till vad som gäller enligt mervärdesskattelagstiftningen för tillämpning av vissa enklare regler för redovisning av moms. Regeringen bör snarast återkomma med förslag med denna inriktning.

Vad utskottet sålunda anfört bör riksdagen med bifall till motion L6 yrkande 1 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *kontantmetoden*
att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:L6 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

4. Arkiveringstidens längd (mom. 5)

Ana Maria Narti (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar med ”Som motionärerna” och slutar med ”yrkande 3” bort ha följande lydelse:

Utskottet kan för sin del konstatera att långa arkiveringstider leder till merkostnader för de bokföringsskyldiga. Särskilt problematiskt blir det, om bokföringen är datorbaserad, att den bokföringsskyldige måste bevara också sådana program och sådan teknisk utrustning som krävs för att det skall vara möjligt att bearbeta och skriva ut bokföringsuppgifterna. Som framhålls i motionerna L5 och L6 torde det vara vanligt att företag byter datasystem ungefär vart tredje år. Det framstår därför som realistiskt att de bokföringsskyldiga, som regeringens förslag innebär, skall kunna garantera att maskiner, program och register hålls aktuella under tio år. En så lång arkiveringstid torde enligt utskottets mening inte heller behövas i brottsutredande syfte.

Mot denna bakgrund är en arkiveringstid om sex år, som föreslås i motionerna, lämpligare. Det bör understrykas att ett företag alltid måste göra en

bedömning av om en handling bör bevaras under en längre tid, exempelvis mot bakgrund av den tioåriga preskriptionstiden för fordringsanspråk.

Det anförda innebär att utskottet förordar en arkiveringstid om sex år, och regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med ett ändringsförslag med denna inriktning. Därmed tillstyrker utskottet motion L5 i denna del och L6 yrkande 3.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *arkiveringstidens längd*
att riksdagen
dels med anledning av motionerna 1999/2000:L5 i denna del och 1999/2000:L6 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,
dels antar förslaget till bokföringslag såvitt avser 7 kap. 2 §.

5. Förvaring av räkenskapsinformation och utrustning (mom. 6)

Ana Maria Narti (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med ”Utskottet vill” och slutar med ”yrkande 4” bort ha följande lydelse:

Utskottet vill peka på att internationellt verksamma koncerner numera i stor utsträckning samordnar administrationen för koncernens olika företag till gemensamma enheter med placering i något av de länder där koncernen är verksam. Som framhålls i motion L6 synes de restriktiva svenska bestämmelserna ha inneburit att internationellt verksamma koncerner valt att inte etablera sig i Sverige. Det är därför nödvändigt att mjuka upp regleringen, och utskottet välkomnar att regeringen nu föreslår detta. Möjligheter att förvara bokföring och maskinutrustning utomlands ökar inte bara utsikterna att internationella koncerner lokaliserar verksamhet till Sverige utan även möjligheten för svenska redovisnings- och revisionsbyråer att få uppdrag från internationella koncerner och utflyttade svenskars företag. Som anføres i motionen är det väsentligt att man tar hänsyn till dessa aspekter vid dispensförfarandet, särskilt när fråga är om att förvara bokföring och datautrustning i ett annat land inom EU.

Vad utskottet nu anför bör riksdagen, med bifall till motion L6 yrkande 4 och med anledning av motion L5 i denna del, godkänna.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *förvaring av räkenskapsinformation och utrustning*
att riksdagen
dels med bifall till motion 1999/2000:L6 yrkande 4 och med anledning av motion 1999/2000:L5 i denna del godkänner vad utskottet anför,
dels antar förslaget till bokföringslag såvitt avser 7 kap. 4 §.

Viviann Gerdin (c) och Ana Maria Narti (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar med ”Som motionärerna” och slutar med ”yrkande 2” bort ha följande lydelse:

Utskottet delar de farhågor som uttryckts i motion L6 att den föreslagna regleringen i 7 kap. bokföringslagen kan innebära ett hinder mot en rationell och effektiv lagring av bokföringsuppgifter på elektronisk väg. Sålunda kan kravet på bevarande av maskinläsbara medier i tre år tolkas så att ett företag måste bevara hårddisken så lång tid, vilket medför att även den datautrustning som behövs för att kunna läsa och skriva ut räkenskapsinformationen måste bevaras lika länge. I likhet med motionärerna anser utskottet att det bör klargöras att arkiveringskraven i främsta rummet syftar till att behovet av bevis tillgodoses och inte skall utgöra hinder mot utnyttjandet av ny teknik i redovisningen.

Vad utskottet sålunda anfört bör riksdagen, med bifall till motion L6 yrkande 2, godkänna.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *bevarande av räkenskapsinformation*
att riksdagen

dels med bifall till motion 1999/2000:L6 yrkande 2 godkänner vad utskottet anfört,

dels antar förslaget till bokföringslag såvitt avser 7 kap. 1 § och 6 §.

1 Förslag till bokföringslag

28 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:566) om lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst

1999/2000:LU2
Bilaga 1

34 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:2004) om
kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och
värdepappersbolag

1999/2000:LU2
Bilaga 1

1 Förslaget till bokföringslag

Regeringens förslag

Utskottets förslag

6 kap.

1 §

Företag som tillhör någon eller några av följande kategorier skall för varje räkenskapsår avsluta bokföringen med en årsredovisning och offentliggöra den enligt 2 §:

1. aktiebolag,
2. ekonomiska föreningar,
3. handelsbolag i vilka en eller flera juridiska personer är delägare,
4. företag som omfattas av lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag eller lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag,
5. stiftelser som är bokföringsskyldiga enligt denna lag, dock inte stiftelser som får använda sina tillgångar uteslutande till förmån för medlemmar av en viss eller vissa släkter och som är bokföringsskyldiga endast på grund av 2 kap. 3 § första stycket,

6. företag som är moderföretag i en koncern,

6. bokslutsföretag i vilka
a) antalet anställda i verksamheten under de senaste två räkenskapsåren i medeltal har uppgått till mer än tio, eller

b) nettovärdet av tillgångarna i verksamheten enligt en balansräkning för räkenskapsåret uppgår till mer än 24 miljoner kronor,

7. bokslutsföretag i vilka

a) antalet anställda i verksamheten under de senaste två räkenskapsåren i medeltal har uppgått till mer än tio, eller

b) nettovärdet av tillgångarna i verksamheten enligt en balansräkning för räkenskapsåret uppgår till mer än 24 miljoner kronor.

7. företag som är moderföretag i en koncern om

a) antalet anställda hos koncernföretagen under de senaste två räkenskapsåren i medeltal har uppgått till mer än tio, eller

b) nettovärdet av koncernföretagens tillgångar, enligt balansräkningarna för koncernföretagens senaste räkenskapsår, på moderföretagets balansdag uppgår till mer än 24 miljoner kronor.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000 och tillämpas första gången för det räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 1999. I fråga om juridiska personer som avses i 2 kap. 2 § första stycket och som inte bedriver näringsverksamhet skall dock lagen tillämpas först från och med det rä-

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000 och tillämpas första gången för det räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 1999. I fråga om juridiska personer som avses i 2 kap. 2 § första stycket skall dock lagen tillämpas först från och med det räkenskapsår som inleds närmast efter den

kenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 2000. Detsamma gäller fysiska personer som vid utgången av år 1999 inte var bokföringsskyldiga enligt bokföringslagen (1976:125) och som skulle vara bokföringsskyldiga enligt den nya lagen endast därför att de äger eller brukar en näringsfastighet.

2. Bokföringslagen (1976:125) skall upphöra att gälla vid utgången av år 1999. Lagen skall dock fortfarande tillämpas för räkenskapsår som har inletts före nämnda tidpunkt. Lagen skall vidare tillämpas på understödsföreningar som med stöd av punkten 3 i övergångsbestämmelserna till lagen (1999:000) om ändring i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag alltjämt tillämpar 29 och 30 §§ lagen (1972:262) om understödsföreningar.

Bestämmelsen i 16 § andra stycket bokföringslagen får tillämpas även för det räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 1999.

3. Jordbruksbokföringslagen (1979:141) skall upphöra att gälla vid utgången av år 2000. Lagen skall dock fortfarande tillämpas för räkenskapsår som har inletts före nämnda tidpunkt.

4. Om det i en lag eller i en annan författning hänvisas till någon föreskrift i bokföringslagen (1976:125) eller jordbruksbokföringslagen (1979:141) som har ersatts av en föreskrift i denna lag, tillämpas i stället den nya föreskriften.

31 december 2000. Detsamma gäller fysiska personer som vid utgången av år 1999 inte var bokföringsskyldiga enligt bokföringslagen (1976:125) och som skulle vara bokföringsskyldiga enligt den nya lagen endast därför att de äger eller brukar en näringsfastighet.

2. Bokföringslagen (1976:125) skall upphöra att gälla vid utgången av år 1999. Lagen skall dock fortfarande tillämpas för räkenskapsår som har inletts före nämnda tidpunkt. *I fråga om juridiska personer som avses i 2 kap. 2 § första stycket, med undantag av Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar, skall lagen även tillämpas för räkenskapsår som inleds före utgången av år 2000.* Lagen skall vidare tillämpas på understödsföreningar som med stöd av punkten 3 i övergångsbestämmelserna till lagen (1999:000) om ändring i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag alltjämt tillämpar 29 och 30 §§ lagen (1972:262) om understödsföreningar.

Regeringens förslag

Utskottets förslag

2 §

Avsättning till periodiseringsfond för ett beskattningsår bildar en särskild fond.

Juridisk person som enligt bokföringslagen (1999:000) är skyldig att upprätta årsbokslut skall göra avsättningen till periodiseringsfond i räkenskaperna. Vad som sagts nu gäller dock ej dödsbo.

Juridisk person som enligt bokföringslagen (1999:000) är skyldig att upprätta *årsredovisning eller* årsbokslut skall göra avsättningen till periodiseringsfond i räkenskaperna. Vad som sagts nu gäller dock ej dödsbo.

I fråga om handelsbolag görs avsättning till periodiseringsfond hos delägarna. Avsättningen görs i bokslutet för det räkenskapsår (avsättningsåret) som omfattar utgången av handelsbolagets räkenskapsår (beskattningsåret). Avdrag medges redan vid taxeringen för beskattningsåret även om taxeringen för avsättningsåret sker vid en senare taxering.

Denna lag träder i kraft den *1 januari 2000* och tillämpas första gången vid 2001 års taxering. Äldre bestämmelser skall dock tillämpas för räkenskapsår som har påbörjats före *ikraftträdandet*.

Denna lag träder i kraft den *31 december 1999* och tillämpas första gången vid 2001 års taxering. Äldre bestämmelser skall dock tillämpas för räkenskapsår som har påbörjats före *den 1 januari 2000*.

Regeringens förslag

4. Lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag skall upphöra att gälla vid utgången av år 1999. Lagen skall dock fortfarande tillämpas för räkenskapsår som har inletts före nämnda tidpunkt.

Utskottets förslag

4. Lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag skall upphöra att gälla vid utgången av år 1999. Lagen skall dock fortfarande tillämpas för räkenskapsår som har inletts före nämnda tidpunkt. *I fråga om juridiska personer som avses i 2 kap. 2 § första stycket bokföringslagen (1999:000), med undantag för Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar, skall lagen tillämpas även för räkenskapsår som inleds före utgången av år 2000.*

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

2 §¹

Om inte annat följer av 6 § andra stycket skall en stiftelses styrelse eller förvaltare anmäla stiftelsen för registrering i stiftelseregistret

1. i fall som avses i 1 § första stycket 2 senast sex månader efter det att stiftelsen bildades,

2. i övriga fall senast sex månader efter det att stiftelsen blev bokföringsskyldig enligt *denna lag*.

2. i övriga fall senast sex månader efter det att stiftelsen blev bokföringsskyldig enligt *bokföringslagen (1999:000)*.

Anmälan enligt första stycket skall innehålla uppgift om stiftelsens postadress och telefon samt om styrelseledamöternas namn, personnummer, bostadsadress, postadress och telefon eller förvaltarens namn eller firma, organisationsnummer, postadress och telefon. Vid egen förvaltning skall den vidare innehålla uppgift om den ort där styrelsen har sitt säte, eller om säte inte är bestämt, där förvaltningen huvudsakligen utövas. Vid anknuten förvaltning skall uppgift i stället lämnas om den ort där förvaltaren har sitt säte, eller om säte inte är bestämt, där förvaltarens egen förvaltning huvudsakligen utövas eller, om förvaltaren är ett handelsbolag, där bolaget har sitt huvudkontor inrättat.

Till anmälan skall det fogas en kopia av stiftelseförordnandet, om det är möjligt. Har styrelsen eller förvaltaren enligt 2 kap. 7 § fattat beslut om namn för stiftelsen, skall anmälan innehålla uppgift även om namnet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000 och tillämpas första gången för det räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 1999.

¹ Senaste lydelse 1998:306

Sammanfattning.....	1
Propositionen.....	2
Motionerna.....	3
Motioner väckta med anledning av propositionen	3
Motioner väckta under den allmänna motionstiden 1999	4
Utskottet	4
Inledning.....	4
Propositionens huvudsakliga innehåll.....	6
Allmänna överväganden	7
Löpande bokföring.....	10
Arkivering av räkenskapsinformation	12
Årsredovisning.....	16
Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna, m.m.....	20
Hemställan	21
Reservationer.....	24
1. Avslag på propositionen (m).....	24
2. Avslag på propositionen (kd).....	25
3. Kontantmetoden (c, fp).....	26
4. Arkiveringstidens längd (fp).....	26
5. Förvaring av räkenskapsinformation och utrustning (fp).....	27
6. Bevarande av räkenskapsinformation (c, fp).....	28
Bilaga 1 Propositionens lagförslag	29
Bilaga 2 Av utskottet föreslagna ändringar i regeringens lagförslag	183
1 Förslaget till bokföringslag	183
2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1993:1538) om periodiseringsfonder.....	185
3 Förslaget till lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554)	186
Bilaga 3 Av utskottet framlagt förslag till lag om ändring i stiftelselagen (1994:1220).....	187